

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра анатомії людини та гістології
СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра медико-біологічних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан стоматологічного факультету

Євген КОСТЕНКО
доктор медичних наук,
професор закладу вищої освіти
«30» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 12. «Анатомія людини»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	221 Стоматологія
Освітня програма	Стоматологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська, англійська

Ужгород – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Анатомія людини» для здобувачів **другого (магістерського) рівня** вищої освіти галузі знань «**22 Охорона здоров'я**» спеціальності «**221 Стоматологія**» освітньої програми «Стоматологія». Ужгород: УжНУ, 2023. 23с.

Укладачі: к.мед.н., доц. Ф. А. Попович, к.біол.н. Ю. Е. Войнарович, д. мед. н., доц. Т. В. Гарапко, к.мед.н., доц. М. Ю. Кочмарь, к.мед.н., доц. О. О. Валько.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри анатомії людини та гістології

Протокол від «07» червня 2023 року № 10

Завідувач кафедри _____ Михайло КОЧМАРЬ

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри медико-біологічних дисциплін

Протокол від «19» червня 2023 року № 10

Завідувачка кафедри _____ Надія БОЙКО.

Схвалено науково-методичною комісією стоматологічного факультету, протокол № 11 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Оксана КЛІТИНСЬКА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 11	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 330	1	-
Кількість модулів – 3	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 5,5 самостійної роботи студентів - 2,75	1-2	-
	Лекції	
	40	-
	Практичні (семінарські)	
	170	-
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний, письмовий, текстовий.	Самостійна робота	
	120	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Анатомія людини» є: набуття кожним студентом знань у світі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності. ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Здатність спілкуватися англійською мовою. ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 11. Здатність працювати в команді. ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК 13. Здатність діяти соціально-відповідально та свідомо.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні. ФК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень. ФК 15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається на першому курсі незалежно від опанування інших навчальних дисциплін і є передумовою для дисциплін, що вивчаються у подальшому.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Анатомія людини», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи,	ПРН 1.

встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання.	
Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.	ПРН 2.
Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.	ПРН 3.
Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.	ПРН 6.
Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	ПРН 14.
Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	ПРН 18.
Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	ПРН 19.
Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.	ПРН 20.

Програмні результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни “Анатомія людини”

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Оволодіння латинською термінологією відповідно до вимог міжнародної анатомічної номенклатури. Вміти застосовувати латинські анатомічні терміни та їх українські еквіваленти відповідно до вимог міжнародної анатомічної номенклатури (Сан-Пауло, 1997; Київ, 2001). Опанування знань будови органів, систем органів людини. Здатність аналізувати інформацію про будову тіла людини, системи, що його складають, органи і тканини. Здатність виявляти знання в практичних ситуаціях. Здатність зіставляти фундаментальні знання щодо будови тіла людини принципам медицини і розробляти компоненти і процеси клінічних досліджень виходячи з цих принципів.	ПРН 1.
Визначення на анатомічних препаратах топографо-анатомічних взаємовідносин органів і систем органів людини. Практичні навички вирішення складних завдань реалізації анатомо-біологічних проектів і проведення досліджень відповідно до спеціалізації.	ПРН 2.
Оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини. Вміння трактувати закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіанти мінливості органів, вади	ПРН 3

розвитку.	
Уміння інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини відповідно до соціальних умов життя людини. Визначити вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини.	ПРН 6
Здатність використовувати знання та розуміння предметної області та розуміння професії. Розуміння застосованих методів аналізу проектування і дослідження а також їх обмежень відповідно до спеціалізації. Здатність аналізувати і оцінювати результатів дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей анатомічної будови органів людини, об'єднаних у системи організму, топографо-анатомічних взаємовідносин органів і систем, особливості кровопостачання та іннервації, обирати і застосовувати типові експериментальні методи, інтерпретувати результати досліджень за допомогою використання технічних засобів, комп'ютерної техніки, відповідних діагностичних та статистичних програм.	ПРН 14.
Демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини та її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження	ПРН 18
Здатність демонструвати сучасний рівень знань профільних питань з анатомії людини стосовно вирішення проблем медицини.	ПРН 19
Передбачити взаємозалежність і єдність структур і функцій органів людини їх мінливість під впливом екологічних факторів. Здатність демонструвати сучасний рівень знань профільних питань з анатомії людини стосовно вирішення проблем медицини.	ПРН 20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: екзамен; стандартизовані комп'ютерні тести; реферати, розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень у вигляді анатомічного альбому, студентські презентації та виступи на наукових заходах; розрахункові роботи; завдання на лабораторному обладнанні та реальних об'єктах; розв'язування ситуаційних задач, презентації знань анатомічних препаратів, з наступним аналізом і оцінюванням статевих, вікових, індивідуальних особливостей будови органів людини за допомогою розрахунково-графічних звітів.

Оцінювання результатів з засвоєння навчальної дисципліни відображається за 100 та 200 бальною шкалою. Поточна навчальна діяльність оцінюється за 4 бальною шкалою. Відповідно у процесі виведення поточної, рейтингової та підсумкової оцінок є необхідність роз'яснення переведення результатів навчальної діяльності студентів у різні шкали (ДОДАТОК1).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна, письмова, тестова, демонстрація препарату.

Форма модульного контролю: усна або письмова, тестова, демонстрація препарату.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит в кінці року.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
*T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8		
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8		
T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27		
1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8		
T28	T29	T30	T31	T32	T33	T34				
1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	0,6				

*T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
*T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7		
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7		
T19	T20	T21	T22					CP		
2,7	2,7	2,7	2,7					0,6		

*T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 3)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
*T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5		
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5		
T19	T20	T21	T22	T23	T24					
2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5					

*T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Поточна навчальна діяльність, в тому числі:	33	60	22	60	24	60
Практичні (семінарські) заняття, в тому числі:	33	59,4	21	69,4	24	60
Презентація	1	0,6	1	0,6		

Модульна контрольна робота, в тому числі:	2	40	2	40	2	40
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	1	10	1	10	1	10
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	25	1	25	1	25
Практичні навички		5		5		5
Разом		100		100		100

Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей кожної теми. Студенту пропонуються ряд запитань за темою заняття. Демонструє препарат (знання практичних навичок) відповідно до теми практичного заняття. Після цього студент відповідає на тести за темою практичного заняття, які включають 15-20 завдань за матеріалом поточної теми і попередніх тем, На останньому занятті модулю проводиться демонстрація студентами навичок презентації, студент готує питання на вибір із переліку для самостійної роботи стосуються матеріалу поточного модулю. Студентам, які написали реферати чи зробили презентацію за запропонованими темами і виступили з цими рефератами на практичному занятті, до кількості балів за поточну навчальну діяльність додається відповідна кількість балів за індивідуальну роботу (не більше 0,6 балів). На кожному практичному занятті викладач оцінює знання кожного студента за чотирибальною системою: «5», «4», «3», «2»:

Відмінно ("5") - Студент правильно відповів на 90-100 % тестів. Правильно, чітко і логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання поточної теми, добре знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок), правильно вживає латинські терміни. Робить узагальнення матеріалу, доповнює свою відповідь знанням додаткової літератури. Виписав в словник усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента. Написав реферат з запропонованої теми або самостійно зробив анатомічний препарат (індивідуальна робота).

Добре ("4") - Студент правильно відповів на 70-90% тестів формату А. Правильно, інколи за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок). Студент правильно вживає латинські терміни. Виписав в словник усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Задовільно ("3") - Студент правильно відповів на 50 -70% тестів формату А. Неповно, за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, на питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), неточно і неповно відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних навичок) студент робить незначні помилки. Студент вживає латинські терміни з помилками, або неповністю знає латинські терміни з теми поточного заняття і попередніх занять. Виписав в словник не повністю латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав не повністю завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Незадовільно (“2”) - Студент відповів на менше, ніж 50% тестів формату А. Не знає матеріалу поточної теми. Або відповідає на поставлені питання поточної теми недостатньо, неповно, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові питання, не розуміє змісту матеріалу, не знає питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), не відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних навичок) студент робить значні, грубі помилки. Студент не знає латинських термінів з теми поточного заняття і попередніх занять, або вживає латинські терміни з помилками. Не виписав в словник латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Не виконав завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Ціна кожного практичного заняття є однаковою у межах модулю, тому *виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали, показані у таблицях нижче*. Таким чином, у межах кожного модулю за 200 бальною шкалою студент може отримати максимально 200 балів і за 100 бальною шкалою – відповідно 100 балів (як суму оцінок за поточні заняття та результати модульного контролю).

Таблиця відповідності багатобальних шкал для поточного оцінювання

Тип контролю в межах одного модуля	200 бальна шкала	100 бальна шкала	4 бальна шкала
	Максимальний бал		
Сума балів поточного контролю	120	60	«5»
Сума балів модульного контролю	80	40	«5»

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність при вивченні модулю і може бути допущеним до його складання, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість практичних занять у модулі.

Шкала	200 бальна шкала	100 бальна шкала	4 бальна шкала
Модуль	Мінімальний бал		
Модуль 1 (33 занять)	59	29	«3»
Модуль 2 (22 занять)	57	30	«3»
Модуль 3 (24 занять)	60	29	«3»

За 100 бальною шкалою максимальний бал для одного практичного заняття становить:

МОДУЛЬ 1. $33 + \text{модуль} = 60 + 40$. Величина максимального балу для одного заняття модулю 1 рівна $60/33 = 1,8$ балів та 0,6 балів для оцінювання самостійної роботи, що дорівнює оцінці «5».

МОДУЛЬ 2. $22 + \text{модуль} = 60 + 40$. Величина максимального балу для одного заняття модулю 2 рівна $60/22 = 2,7$ балів, та 0,6 балів для оцінювання самостійної роботи, що дорівнює оцінці «5».

МОДУЛЬ 3. $24 + \text{модуль} = 60 + 40$. Величина максимального балу для одного заняття модулю 3 рівна $60/24 = 2,5$ бали, що дорівнює оцінці «5».

Відповідно відповідність оцінок за **100 бальною шкалою** буде наступною:

Оцінка	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3
«5» =	1,8	2,7	2,5
«4» =	1,4	2,0	1,8
«3» =	0,9	1,4	1,2
«2» =	0,4	0,7	0,6
CP	0,6	0,6	

Оцінка за одне практичне заняття вираховується як середня оцінка, отримана за його складові, враховуючи пусті (нульові результати).

За 200 бальною шкалою *максимальний бал* для одного практичного заняття становить:

МОДУЛЬ 1. Занять 33+модуль=120+80. Величина максимального балу для одного заняття модулю 1 рівна $120/33=3,64$ бали, що дорівнює оцінці «5».

МОДУЛЬ 2. Занять 22+модуль=120+80. Величина максимального балу для одного заняття модулю 1 рівна $120/23=5,4$ бали, що дорівнює оцінці «5».

МОДУЛЬ 3. Занять 24+модуль=120+80. Величина максимального балу для одного заняття модулю 1 рівна $120/24=5$ балів, що дорівнює оцінці «5».

Відповідно відповідність оцінок за **200 бальною шкалою** буде наступною:

Оцінка	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3
«5» =	3,6	5,4	5
«4» =	2,7	3,9	3,8
«3» =	1,8	2,6	2,5
«2» =	0,9	1,3	1,3

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення усіх тем модуля на останньому практичному занятті. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за **багатобальною шкалою**.

Підсумковий модульний контроль складається із таких етапів.

I етап – письмова відповідь на тестові завдання (бланковий або комп'ютерний тестовий контроль). Студент відповідає на пакет тестів, де кожний пакет містить 20-30 тестів з тем кожного змістового модуля. Максимальна кількість 60 тестових завдань.

II етап – письмова (або усна) відповідь на питання з матеріалу підсумкового модуля. Студент отримує блок питань (3-5 питань), на які повинен відповісти письмово. Питання віддзеркалюють матеріал кожного змістового модуля і відповідають темам лекцій, практичних занять і СРС, які входять до складу підсумкового модуля

III етап – перевірка знання практичних навичок. Студент на препараті демонструє анатомічні утворення (до 10), які пропонує йому показати викладач, який приймає підсумковий модуль.

Максимальна кількість балів за шкалою 100 бальною, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модулю (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну

діяльність – 60 балів (60%). За результатами модульного підсумкового контролю – 40 балів (40%).

За 100 бальною шкалою максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами модульного контролю дорівнює 40 балів: *тестовий контроль (10 балів - 25%), письмовий контроль (25 балів - 62,5%), практичні навички (5 балів - 12%)*. Модуль зараховано – якщо студент набрав 25 і більше балів - >62,5%.

Відповідно розподіл оцінок за 100 бальною шкалою для складових модуля буде наступним:

Таблиця розподілу балів за результатами модульного контролю

Традиційна оцінка	Тестовий контроль (10/40)	Письмовий (усний) контроль (25/40)	Демонстрація практичних навичок (5/40)
«5» =	7,6-10	19-25	3,7-5
«4» =	5,1-7,5	12,7-18,9	2,2-3,6
«3» =	2,6-5	6,4-12,6	1,4-2,1
«2» =	0-2,5	0-6,3	0-1,3

200 бальною шкалою оцінка виводиться як середня арифметична оцінка засвоєння відповідних модулів і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модуля (залікового кредиту) – 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів (60%). За результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів (40%).

Студент допускається до **модульного контролю** при умові виконання вимог навчальної програми, відпрацювання усіх навчальних занять (лекцій і практичних занять) та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він показав результат не менше 72 балів із 120 (60%). Модульний контроль зараховується студенту, якщо він набрав не менше 50 балів із 80 балів (60%).

За 200 бальною шкалою максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами модульного контролю дорівнює 80 балів: *тестовий контроль (20 балів - 25%), письмовий контроль (50 балів - 62,5%), практичні навички (10 балів - 12%)*. Модуль зараховано – якщо студент набрав 50 і більше балів - >62,5%.

Відповідно розподіл оцінок для складових модуля буде наступним:

Таблиця розподілу балів за результатами модульного контролю

Традиційна оцінка	Тестовий контроль (20/80)	Письмовий (усний) контроль (50/80)	Демонстрація практичних навичок (10/80)
«5» =	16-20	37,6-50	7,6-10
«4» =	11-15	25,1-37,5	5,1-7,5
«3» =	6-10	12,6-25	2,6-5
«2» =	0-5	0-12,5	0-2,5

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка з навчальної дисципліни «Анатомія людини» виставляється студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни на період семестру. У першому семестрі це модуль 1, у другому семестрі це модулі 2 та 3. Оцінка за семестр виставляється відповідно до середнього арифметичного із кількості балів з модулів, які були пройдені за семестр. Максимальна кількість балів з дисципліни дорівнює 100 балів або 200 балів, відповідно до шкали, що застосовується для оцінювання підсумкового семестрового контролю. Критерії конвертації оцінок подано в додатку. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на семестровий (курсний) контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Анатомія опорно-рухового апарата

ЗМ 1. Вступ до анатомії. Анатомія кісток скелета З'єднання кісток скелета.

ЗМ 2. З'єднання кісток скелета

ЗМ 3. Міологія

Модуль 2. Спланхнологія. Центральна нервова система і органи чуття

ЗМ 4. Анатомія систем організму

ЗМ 5. Анатомія спинного мозку та головного мозку

ЗМ 6. Органи чуття

Модуль 3. Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок

ЗМ 7. Черепні нерви

ЗМ 8. Артерії та вени голови та шиї.

ЗМ 9. Лімфатичні судини голови і шиї

ЗМ 10. Судини і нерви тіла

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. Анатомія опорно-рухового апарата						
ЗМ 1. Вступ до анатомії. Анатомія кісток скелета		6	40		1	20
ЗМ 2. З'єднання кісток скелета		2	20		1	10
ЗМ 3. Міологія		2	6		1	20
Модульна контрольна робота			4			
Разом за модуль		10	70		3	50
Модуль 2. Спланхнологія. Центральна нервова система і органи чуття						
ЗМ 4. Анатомія систем організму		10	14		1	20
Разом за семестр		20	84			
2-й семестр						
Модуль 2 (продовження)						
ЗМ 4. Анатомія систем організму			6		1	20
ЗМ 5. Анатомія спинного мозку та головного мозку		10	18		2	15
ЗМ 6. Органи чуття		2	6		1	5
Модульна контрольна робота			4			
Разом за модуль			34			
Модуль 3. Серце. Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок						
ЗМ 7. Черепні нерви		2	10		1	5
ЗМ 8. Артерії та вени голови та шиї.		2	12		1	5
ЗМ 9. Лімфатичні судини голови і шиї		2	6			5
ЗМ 10. Судини і нерви тіла			20			
Модульна контрольна робота			4			
Разом за модуль		20	52			
Всього	110	40	170	-	10	110

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№	Тема практичного заняття	Кількість годин (денна)
Модуль 1		
1.	Вісі та площини тіла. Анатомія кісток тулуба. Загальний план будови хребців.	2
2.	Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців, крижової кістки, куприкової кістки.	2
3.	Особливості будови крижової кістки, куприкової кістки.	2
4.	Класифікація ребер. Будова ребер і груднини.	2
5.	Анатомія кінцівок. Лопатка і ключиця. Їх будова.	2
6.	Вільна частина верхньої кінцівки. Плечова кістка. Передпліччя і кисть, сезамоподібні кістки; їх будова.	2
7.	Пояс нижньої кінцівки: кульшова кістка; її будова. Частина кульшової кістки, їх будова.	2
8.	Вільна частина нижньої кінцівки. Стегнова кістка, кістки гомілки, стопи; їх будова.	2
9.	Мозковий і лицевий відділи черепа. Будова лобової, потиличної, тім'яної кісток	2
10.	Клиноподібна, решітчаста кістки. Будова, основні структури, частини, сторони, поверхні.	2
11.	Скронева кістка. Канали скроневої кістки.	2
12.	Кістки лицевого черепа. Будова верхньої щелепи, піднебінної кісток.	2
13.	Кістки лицевого черепа. Будова Нижньої щелепи.	2
14.	Будова носової, виличної, слъзової, під'язикової кісток, лемішу, нижньої носової раковини.	2
15.	Склепіння черепа. Очна ямка,	2
16.	Кісткова носова порожнина. Кісткове піднебіння.	2
17.	Зовнішня основа черепа	2
18.	Внутрішня основа черепа	2
19.	Скронева, підскронева, крило-піднебінна ямки.	2
20.	ЗМ 1. Вступ до анатомії. Анатомія кісток скелета	2
21.	Прості, складні, комплексні і комбіновані суглоби: їх характеристика. Види рухів і їх аналіз (осі рухів, площини рухів). Одноосьові, двоосьові і багатоосьові суглоби	2
22.	Суглоби хребтового стовпа: серединний атланта-осьовий суглоб, бічний атланта-осьовий суглоб, дуговідросткові суглоби, попереково-крижовий суглоб, крижово-куприковий суглоб: їх будова.	2
23.	З'єднання грудної клітки: синдесмози, синхондрози і суглоби (реброво-хребцеві суглоби, реброво-поперечні суглоби, груднинно-реброві суглоби): їх характеристика і будова.	2
24.	Грудна клітка в цілому, її будова.	2
25.	З'єднання черепа. Суглоби черепа: скронево-нижньощелепний суглоб і атланта-потиличний суглоб: їх будова.	2
26.	З'єднання кісток верхньої кінцівки. -Ключичний суглоб і груднинно-ключичний суглоб	2
27.	Плечовий суглоб, ліктьовий суглоб, з'єднання кісток передпліччя, променево-зап'ястковий суглоб, суглоби кисті.	2
28.	З'єднання кісток нижньої кінцівки. Лобковий симфіз, крижово-клубовий суглоб. Таз в цілому: його будова, основні розміри.	2

29.	Кульшовий суглоб, колінний суглоб, з'єднання кісток гомілки, надп'яtkово-гомілковий суглоб, суглоби стопи. Склепіння стопи.	2
30.	ЗМ 2. З'єднання кісток скелета	2
31.	М'язи голови: Жувальні м'язи, М'язи лиця. Класифікація м'язів лиця, їх характеристика. Фасції голови.	2
32.	М'язи шиї. Фасції шиї. Топографія шиї.	2
33.	ЗМ 3. Міологія	2
34.	Підсумковий модульний контроль	4
Модуль 2		
35.	Анатомія ротової порожнини. Піднебіння.	2
36.	Анатомія язика. Анатомія ротових залоз.	2
37.	Зуби	2
38.	Анатомія глотки та стравоходу.	2
39.	Анатомія зовнішнього носу, носової порожнини,.	2
40.	Анатомія гортані, трахеї, головних бронхів.	2
41.	Анатомія легень. Плевра. Середостіння.	2
42.	Анатомія органів та утворів імунної системи .	2
43.	Анатомія органів ендокринної системи	2
44.	ЗМ 4. Анатомія систем організму	2
45.	Вступ до ЦНС. Анатомія спинного мозку	2
46.	Ембріогенез головного мозку. Анатомія ромбоподібного мозку.	2
47.	Анатомія середнього мозку та проміжного мозку.	2
48.	Анатомія проміжного мозку.	2
49.	Нюховий мозок. Базальні ядра.	2
50.	Бічні шлуночки. Біла речовина півкуль великого мозку.	2
51.	Рельєф плаща. Локалізація функцій в корі півкуль великого мозку.	2
52.	Провідні шляхи ЦНС. Оболони головного і спинного мозку. Утворення і шляхи циркуляції спинномозкової рідини.	2
53.	ЗМ 5. Анатомія спинного мозку та головного мозку	2
54.	Анатомія ока та структур утворів. Провідний шлях зорового аналізатора.	2
55.	Анатомія вуха. Провідні шляхи слуху та рівноваги.	2
56.	ЗМ 6. Органи чуття	2
57.	Підсумковий модульний контроль	4
Модуль 3		
58.	Класифікація черепних нервів. I, II, VIII, пари черепних нервів.	2
59.	III, пара черепних нервів, IV, VI, пари черепних нервів.	2
60.	V пара черепних нервів. VII, IX пари черепних нервів.	2
61.	X, XI, XII пари черепних нервів. Вегетативні вузли голови	2
62.	ЗМ 7. Черепні нерви	2
63.	Анатомія серця (I): топографія серця, анатомія камер серця, будова стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція серця на передню стінку грудної порожнини. Велике і мале кола кровообігу.	2
64.	Аорта. Гілки дуги аорти.	2
65.	Загальна і зовнішня сонні артерії.	2
66.	Внутрішня сонна артерія і підключична артерії.	2
67.	Вени голови та шиї.	2
68.	ЗМ 8. Артерії та вени голови та шиї	2
69.	Лімфатичні вузли і лімфатичні судини голови та шиї.	2
70.	Грудна протока. Права лімфатична протока.	2

71.	ЗМ 10. Лімфатичні судини голови і шиї	2
72.	Аорта і її частини. Грудна аорта.	2
73.	Черевна аорта. Артерії таза.	2
74.	Вени тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, вени тазу.	2
75.	Ворітна печінкова вена. Внутрішньо системні і міжсистемні венозні анастомози.	2
76.	Артерії, вени, верхньої кінцівки.	2
77.	Артерії, вени, нижньої кінцівки.	2
78.	Спинномозкові нерви. Шийне сплетення.	2
79.	Плечове сплетення. Грудні нерви.	2
80.	Поперекове сплетення. Крижове сплетення. Куприкове сплетення.	2
81.	Підсумкове заняття ЗМ 11	2
82.	Підсумковий модульний контроль	4
	Разом	170

Теми лекційних занять

	<i>Тема лекції</i>	Кількість годин
1.	Вступ до анатомії. Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Розділи анатомії. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла. Остеологія. Класифікація кісток.	2
2.	Анатомія кісток тулуба. Осьовий скелет та скелет вільних кінцівок. Будова хребта. Грудної клітини. Тазова кістка. Кінцівки.	2
3.	Анатомія кісток черепа. Мозковий та лицевий череп.	2
4.	Система з'єднань кісток. Класифікація з'єднань. З'єднання кісток черепа.	2
5.	Вступ до міології. Анатомія м'язів голови та шиї	2
6.	Вступ до спланхнології. Анатомія ротової порожнини	2
7.	Загальна анатомія травної системи.	2
8.	Загальна анатомія дихальної системи.	2
9.	Загальна анатомія сечової систем і статевих систем	2
10.	Загальна анатомія органів та утворів ендокринної та імунної систем.	2
11.	Вступ до ЦНС. Анатомія спинного мозку	2
12.	Анатомія похідних ромбоподібного та середнього мозку.	2
13.	Анатомія похідних середнього мозку	2
14.	Анатомія похідних переднього мозку.	2
15.	Головні півкулі мозку. Звивини, зв'язки	2
16.	Органи чуття	2
17.	Анатомія черепних нервів	2
18.	Загальна анатомія артеріальних судин.	2
19.	Загальна анатомія венозних судин.	2
20.	Загальна анатомія лімфатичних судин.	2
	Разом	40

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна
1.	ЗМ 3. М'язи тулуба. М'язи кінцівок	10
2.	ЗМ 5. Анатомія травної системи. Глотка.	4
3.	ЗМ 5. Ділянки передньої черевної стінки. Анатомія шлунка.	4
4.	ЗМ 5. Анатомія тонкої і товстої кишки.	2
5.	ЗМ 5. Анатомія травних залоз: печінки і підшлункової залози.	2
6.	ЗМ 5. Очеревина.	2
7.	ЗМ 5. Загальна анатомія органів сечової системи. Ембріогенез органів сечової системи. Аномалії і варіанти розвитку органів сечової системи	2
8.	ЗМ 5. Анатомія органів сечової системи (нирки, сечоводи, сечовий міхур, сечівник).	2
9.	ЗМ 5. Загальна анатомія чоловічої статеві системи. Ембріогенез органів чоловічої статеві системи. Варіанти та аномалії розвитку органів чоловічої статеві системи.	2
10.	ЗМ 5. Анатомія чоловічих статевих органів.	2
11.	ЗМ 5. Загальна анатомія жіночої статеві системи. Ембріогенез органів жіночої статеві системи. Варіанти та аномалії розвитку органів жіночої статеві системи	2
12.	ЗМ 5. Анатомія жіночих статевих органів.	2
13.	ЗМ 5. Промежина.	2
14.	ЗМ 6. Органи чуття. Шкіра.	2
15.	ЗМ 7. Лімфатичні судини, лімфатичні вузли грудної, черевної порожнини та порожнини малого тазу	2
16.	ЗМ 8. Автономна частина периферійної нервової системи. Нутрощеві сплетення: черепно-шийна частина. грудна частина, черевна частина, тазова частина. Анатомія автономної частини нервової системи.	2
17.	ЗМ 8. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки	2
18.	ЗМ 8. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки	2
19.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	62

6.5. Індивідуальні завдання

20.	Індивідуальна робота	10
21.	Описати основні етапи розвитку анатомії	
22.	Описати статеві та індивідуальні особливості будови черепа	
23.	Описати вікові особливості будови черепа	
24.	Розвиток черепа в онтогенезі	
25.	Розвиток з'єднань кісток в філо- і онтогенезі.	
	Разом	120

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання – анатомічні моделі, препарати, схеми, плакати.

Програмне забезпечення – сайт електронного навчання університету.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Анатомія людини: підручник у 3 томах / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін, А. І. Парахін, О. І. Ковальчук – Вид. 7-ге, доопрацьоване – Вінниця: Нова книга, 2019. – 1200 с.

Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти). Вінниця: Нова Книга, 2020. – 392 с.

3. Анатомія людини (контроль за самостійною підготовкою до практичних занять). [для студ. вищ. медичних (фармацевтичних) навч. закл. IV рівня акредитації] / Навчально-методичний посібник. / За редакцією В. Г. Черкасова, І. В. Дзевульської І.В., О. І. Ковальчука. Київ: Книга плюс, 2023. – 124 с.

4. Тестові завдання «Крок-1» - анатомія людини /Видання 5-е, доопрацьоване / За редакцією В.Г. Черкасова, І.В. Дзевульської І.В., О.І. Ковальчука. Навчальний посібник. – 2019. - 100 с.

5. Войнарович Ю.Е. Навчальний посібник «Анатомія людини». Опорно-руховий апарат. Osteologia (перевидання виправлене, доповнене 2020 р.). – Ужгород, 2023. – 132 с.

Допоміжна література

1. Sobotta. Атлас анатомії людини. У 2 томах. Переробка та редакція українського видання: В.Г. Черкасов., пер. О.І. Ковальчука. - Київ: Український медичний вісник, 2019. – 1024 с.

2. Анатомія людини. В.Г. Черкасов, С.Ю. Кравчук. – Вінниця: Нова книга, 2019. – 284 с.

3. Дюбенко К. А. Анатомія людини. В 2 томах. Том 1-й / К.А. Дюбенко, А.К. Коломійцев, Ю.Б. Чайковський. – К.: АТ Книга, 2022. – 690 с.

4. Дюбенко К.А. Анатомія людини. В 2 томах. Том 2-й / К.А. Дюбенко, А.К. Коломійцев, Ю.Б. Чайковський. – К.: ВАТ Поліграфкнига, 2022. – 528 с.

5. Анатомія людини / [Ковешніков В.Г., Бобрик І.І., Головацький А.С. та ін.]; за ред. В.Г.Ковешнікова – Луганськ: Віртуальна реальність, 2018. – Т.3. -400 с.

6. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер [пер. з англ. А.А. Цегельський]. - Львів: Наутілус, 2019 - 529 с.

7. Фредерік Мартіні. Анатомічний атлас людини: Пер. з 8-го англ. Вид [наук.ред.пер. В.Г.Черкасов], ВСВ «Медицина», 2019. - 128 с. (атлас)

Інформаційні ресурси

www.anatom.in.ua

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною 4 бальною шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200 бальною шкалою таким чином: $x = \text{СА} \times 120/5$.

4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала
5	120	4.45	107	3.91	94	3.37	81
4.95	119	4.41	106	3.87	93	3.33	80
4.91	118	4.37	105	3.83	92	3.29	79
4.87	117	4.33	104	3.79	91	3.25	78
4.83	116	4.29	103	3.74	90	3.2	77
4.79	115	4.25	102	3.7	89	3.16	76
4.75	114	4.2	101	3.66	88	3.12	75
4.7	113	4.16	100	3.62	87	3.08	74
4.66	112	4.12	99	3.58	86	3.04	73
4.62	111	4.08	98	3.54	85	3	72
4.58	110	4.04	97	3.49	84	Менше 3	Недоста- тньо
4.54	109	3.99	96	3.45	83		
4.5	108	3.95	95	3.41	82		

Отримана величина конвертується у бали за 100 бальною шкалою таким чином: $x = \text{СА} \times 60/5$. $x = \text{СА} * 12$

4 бальна шкала	100 бальна шкала	4 бальна шкала	100 бальна шкала	4 бальна шкала	100 бальна шкала
5,0	60	4,0	40	3,0	29
		4,1	46	3,1	31
		4,2	48	3,2	32
		4,3	49	3,3	33
		4,4	50	3,4	34
		4,5	52	3,5	36
		4,6	53	3,6	39
		4,7	54	3,7	41
		4,8	56	3,8	43
		4,9	58	3,9	44

КРИТЕРІЇ РАНЖУВАННЯ ОЦІНОК ЗА ШКАЛОЮ ECTS

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10% студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок за шкалою ECTS проводиться для студентів даного курсу, які успішно завершили вивчення навчальної дисципліни, у межах відповідної спеціальності.

КОНВЕРТАЦІЯ БАЛІВ ECTS У 4-РИ БАЛЬНУ ШКАЛУ

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
A	«5»
B, C	«4»
D, E	«3»
FX, F	«2»

Оцінка з дисципліни FX, F («2») виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка FX («2») виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий модульний контроль. Ці студенти мають право на перескладання підсумкового модульного контролю. Повторне складання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше 2-ох разів.

Оцінка F («2») виставляється студентам по завершенні вивчення дисципліни, які не виконали навчальну програму хоча б з одного модуля або відвідали усі аудиторні заняття з модуля, але не набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до складання підсумкового модульного контролю. Ці студенти мають право на повторне вивчення відповідного модуля. Рішення приймається керівництвом ВНЗ відповідно до нормативних документів, затверджених в установленому порядку.

РЕЙТИНГОВИЙ ПОКАЗНИК ОЦІНОК ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

Рейтинговий показник	Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	
		Екзамен, диф.залік, курс роб.(проект), практика	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
64-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-63	E (задовільно)		
35-59	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	Незадовільно	Незараховано
1-34	F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		

Рекомендації з методики самостійної підготовки студентів до занять

Особливості навчання на кафедрі нормальної анатомії обумовлені значним обсягом фактичного матеріалу і великою кількістю латинських термінів на кожне заняття, які повинен опанувати студент. У зв'язку з цим доцільно починати готуватися до заняття за кілька днів.

Методика підготовки до заняття:

- Спочатку прочитати тему заняття за підручником в цілому, щоб мати загальне уявлення про матеріал теми;
- Під час другого, більш поглибленого читання, зробити **стислий конспект**, який віддзеркалює основний фактичний матеріал теми;
- Виписати в **словник** і вивчити усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття;
- Розглянути в атласі і в підручнику на малюнках усі анатомічні структури, які описані в матеріалі теми заняття;
- Доцільно сформулювати відповіді на питання з теми заняття, які зазначені в методичних розробках;
- Доцільно зробити малюнки або схеми, які допомагають опанувати фактичний матеріал;
- Намалювати **схеми і малюнки** будови різних анатомічних структур, які передбачені в методичних розробках під час самостійної роботи студента;
- В переддень до заняття доцільно в секційному залі розглянути і вивчити на анатомічних препаратах анатомічні структури відповідно до питань, які зазначені в методичних рекомендаціях (**практичні навички**);
- На консультаціях, які проводять викладачі кафедри за графіком, студент може отримати відповіді на складні питання теми;
- Позитивно, якщо студент окремі питання з теми або тему в цілому поглиблено вивчає за різними підручниками, посібниками, використовує комп'ютерні технології;
- Окремі, найбільш складні і незрозумілі для студента питання можна задати викладачу на початку заняття;
- Під час лекції студент обов'язково повинен вести **конспект лекцій**, на підставі якого в подальшому готується до питань з лекційного матеріалу.

На кожне практичне заняття студент повинен мати:

- словник латинських термінів і їх українські еквіваленти за темою заняття;
- конспект лекцій;
- схеми, малюнки, які передбачені в процесі самостійної роботи студента.

Студент, який має пропуски практичних занять, повинен **відпрацювати** їх в конкретні терміни за графіком, який затверджений кафедрою.

Студент, який пропустив лекцію, повинен **написати реферат** за темою лекції.

Рекомендації кафедри фундаментальних дисциплін про систему відпрацювання пропущених навчальних занять

Особливості навчання на кафедрі нормальної анатомії обумовлені значним обсягом фактичного матеріалу і великою кількістю латинських термінів на кожне заняття, які повинен опанувати студент. У зв'язку з цим кафедрою розроблені рекомендації з методики самостійної підготовки

студентів до відпрацювання практичних занять

Методика підготовки до заняття:

- Спочатку прочитується тема заняття за підручником в цілому, щоб мати загальне уявлення про матеріал теми;
- Під час другого, більш поглибленого читання, готується **стислий конспект**, який віддзеркалює основний фактичний матеріал теми;

■ Виписуються в **словник** і вивчаються усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття;

■ Розглядаються в атласі і в підручнику на малюнках усі анатомічні структури, які описані в матеріалі теми заняття;

■ Студент готує відповіді на питання з теми пропущеного заняття, які зазначені в методичних розробках кафедри (питання знаходяться на інформаційних стендах кафедри);

Під час самостійної роботи студент повинен підготувати **схеми і малюнки** будови різних анатомічних структур, які передбачені методичними розробками кафедри..

■ В переддень до заняття доцільно в секційному залі розглянути і вивчити на анатомічних препаратах анатомічні структури відповідно до питань, які зазначені в методичних рекомендаціях (перелік **практичних навичок**);

■ На консультаціях, які проводять викладачі кафедри за графіком, студент може отримати відповіді на складні питання теми;

■ Позитивно, якщо студент окремі питання з теми або тему в цілому поглиблено вивчає за різними підручниками, посібниками, використовує комп'ютерні технології;

■ Окремі, найбільш складні і незрозумілі для студента питання можна задати викладачу на початку відпрацювання пропущеного заняття;

На відпрацюванні пропущеного заняття студент повинен мати:

- словник латинських термінів і їх українські еквіваленти за темою заняття;

- конспект лекцій;

- схеми, малюнки, які передбачені в процесі самостійної роботи студента.

- стислий конспект, який віддзеркалює основний фактичний матеріал теми;

Протягом відпрацювання студент:

- відповідає черговому викладачу на питання базового та кінцевого рівнів;

- демонструє знання практичних навичок на трупному матеріалі, окремих анатомічних препаратах, черепі, муляжах, таблицях;

- надає відповіді на 10 стандартизованих питань тестового контролю (КРОК-1);

- студент, який пропустив лекцію, повинен **написати реферат** за темою лекції.

Студент, який має пропуски практичних занять, повинен відпрацювати їх в конкретні терміни за графіком, який затверджений кафедрою. У разі пропуску **3 та більше практичних занять** студент повинен надати дозвіл деканату на їх відпрацювання.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)